

Saksmappe: 2017/571-79

Saksbehandler: IEF

Dato: 25.01.2022

Høringsuttale Evje og Hornnes kommune. Revisjon av reguleringskonsesjoner i Otravassdraget

Kommunestyrets vedtak i sak 11/2022 i møte den: 17.02.2022

Kommunestyret stiller seg bak felles uttale fra kommunene.

Evje og Hornnes kommune vil trekke frem følgende punkter som særlig viktige:

Det fremmes krav om utbedring av sundet «Soga» mellom Kilefjorden og Gåseflåfjorden.

Sommervannstanden i Gyvatn skal være mellom kote 563,5 – 564,5 fra vårlommens kulminasjon, til 30. september.

Begrunnelse for punktene over fremgår av felles høringsuttale fra kommunene.

Mvh

Inge Eftevand
Jordbrukssjef
Evje og Hornnes og Iveland kommuner

SAKSUTREDNING

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Kommunestyret stiller seg bak felles uttale fra kommunene.

Evje og Hornnes kommune vil trekke frem følgende punkter som særlig viktige:

Det fremmes krav om utbedring av sundet «Soga» mellom Kilefjorden og Gåseflåfjorden.

Sommervannstanden i Gyvatn skal være mellom kote 563,5 – 564,5 fra vårflommens kulminasjon, til 30. september.

Begrunnelse for punktene over fremgår av felles høringsuttale fra kommunene.

Behandling:

Kommunedirektørens forslag ble enstemmig vedtatt.

Bakgrunn for saken

Kommunene Bykle, Valle, Bygland, Evje og Hornnes, Iveland, Vennesla og Kristiansand sendte inn krav om revisjon av vilkårene for reguleringskonsesjoner i Otravassdraget 20.3.2018. NVE åpnet vilkårsrevisjon for Otravassdraget 5.7.2019. Revisjonsdokumentet fra Otteraaens Brugseierforening, heretter OB, ble sendt over til NVE. NVE sendte 17.8.21 høringsdokument ut på offentlig høring med høringsfrist 1.12.21. Kommunene har fått utsatt frist til 1.3.22.

OB har i revisjonsdokumentet vurdert kommunenes krav. Revisjonsdokumentet ble presentert av OB 10.8.21 i felles møte for kommunene der ordfører, kommunedirektører og administrasjonen deltok 30.09.21.

NVE har mottatt uttale til høringen fra institusjoner, lag mfl. Uttalelser til høringen, kravdokumentet fra kommunene og revisjonsdokument fra OB finner man ved å følge link under til NVE si hjemmeside:

<https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=8131&type=V-1>

Formelt grunnlag

NVE sitt vedtak om å åpne for revisjon er hjemlet i vassdragsreguleringsloven § 8. Saksgang for revisjon av konsesjonsvilkår i vassdrag følger av [Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragskonsesjoner](#). Det er NVE som tar imot høringsuttalelsene, og NVE sender disse videre til OB for uttale. NVE kan kreve faglig tilleggsundersøkelser eller annet faglig relevant dokumentasjon. Ut fra innkomne krav, revisjonsdokumentet, høringsuttalelser, tilsvarende fra OB m.m. utarbeider NVE en innstilling til OED om eventuelle endringer av vilkårene i konsesjonen og med forslag til nye vilkår. OED sender NVE sin innstilling på ei avgrensa høring til kommunene, fylkeskommunen, Statsforvalteren og Miljødirektoratet før saken avklares mellom de berørte departementene. Nye vilkår blir

fastsatt ved kongelig resolusjon. Ved endring av vilkår kan konsesjonær si i fra seg konsesjonen.

Vurderinger og konsekvenser

I OED sine retningslinjer for revisjonsarbeidet står det: *«Hovedformålet med en revisjon av vilkår vil være muligheten for å bedre miljøforholdene i regulerte vassdrag. Revisjonsadgangen er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene. Revisjonen skal også gi anledning til å oppheve vilkår som har vist seg urimelige, unødvendige eller uhensiktsmessige. Revisjonen gir mulighet til å sette nye vilkår for å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringene. Dette er særlig aktuelt ved skader og ulemper som ikke var forutsatt på konsesjonstidspunktet eller som i dag vurderes annerledes som følge av endrede samfunnsforhold og verdsetting av miljøkvalitet.»*

Når en revisjon av vilkår er utført, er det normalt 30 år til neste mulighet for revisjon.

Det er NVE som er ansvarlig myndighet for oppfølging av de reviderte vilkårene. Vilrårene gitt som standard naturforvaltningshensyn er det Statsforvalteren eller miljødirektoratet som følger opp.

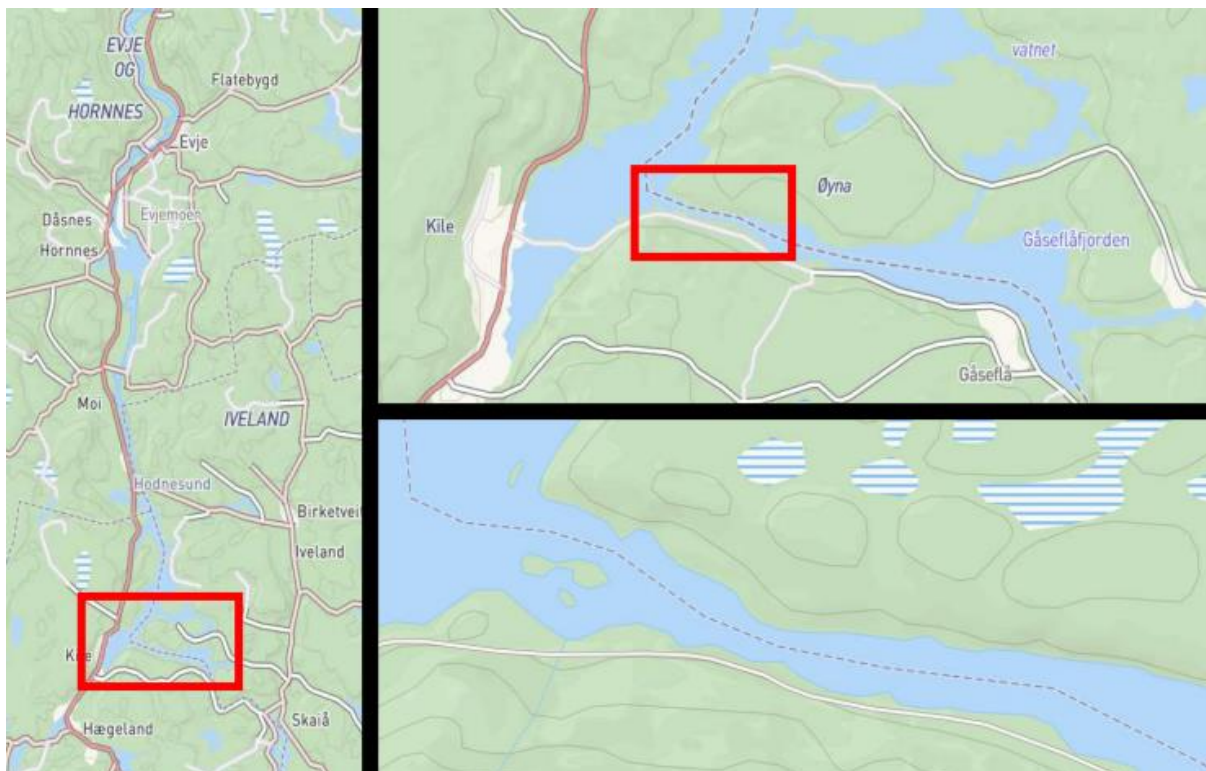
Kommunene langs Otra har engasjert advokatfirmaet Lund & Co som har sammenfattet kommunenes kravdokument, samt høringsuttalelsen basert på kommunenes innspill til revisjonsdokumentet fra regulanten.

Man anbefaler at kommunestyret stiller seg bak den felles høringsuttalelsen.

Presisering av hva som er særlig viktig for Evje og Hornnes kommune:

Soga:

Beliggenhet og betydning Sundet «Soga» danner utløpet av Kilefjorden og innløpet til Gåseflåfjorden i Otra. Sundet ligger rett ovenfor Kile stasjon. «Soga» ligger på grensen mellom Vennesla kommune og Iveland kommune.

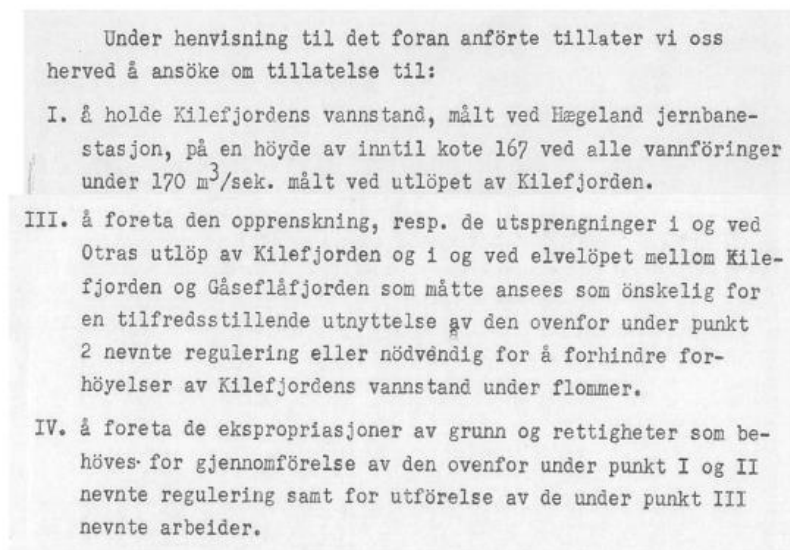
Sundet utgjør den største flaskehalsen i Otra mellom Fennefoss kraftverk og Iveland kraftverk. Sundet er i så måte dimensjonerende for hvor mye vann som kan flyte mellom de to kraftverkene. Sundet gjør at Agder Energi gjennomgående bryter manøvreringsreglementet gjennom å stadig ligge med for høy vannstand i Kilefjorden. Dette medfører også forhøyet vannstand i Breidflå ved Hornnes. Denne problematikken er påpekt fra Mineralparken både i media og i domstolene. Sundet gjør også at vannstanden i Gåseflå varierer mer enn nødvendig og mer enn ønskelig, da det ikke flyter vann nok gjennom sundet ved høy produksjon ved Iveland kraftverk.

Sundet er den viktigste enkeltårsak til skadeflom på Hornnes, samtidig som det er viktigste begrensning for nedtapping av Byglandsfjorden for å forebygge skadeflom på Hunsøya og Mosby lenger nede i vassdraget. Sundet påvirker dermed også flomsituasjonen ved Ose i Åraksfjorden. Flaskehalsen gjør også at man ved starten av en skadeflom må heve vannstanden i hele vannspeilet fra Fennefoss til «Soga» for å få større mengder vann over i Gåseflåfjorden. Sundet gjør også at nedtappingen må gjøres mer varsomt og i mye mindre målestokk enn ønskelig. Man møter dermed en potensiell skadeflom med unødvendig høy vannstand i Byglandsfjorden (med Åraksfjorden) og i hele vannspeilet fra Fennefoss til Gåseflå. Dette gjør at skadeflom ved Hunsøya og Mosby blir mer omfattende enn «nødvendig».

«Soga» gjør også at Agder Energi ikke klarer å overholde manøvrerreglementet for Iveland kraftverk. For å få tilstrekkelig vann til å flyte gjennom sundet må regulanten jevnt ligge over høyeste regulerede vannstand i Kilefjorden, og dermed også i Breidflåfjorden. Dette medfører større variasjon i vannstanden i Gåseflåfjorden enn nødvendig, samtidig som det gir en liten reduksjon i produksjonen ved Iveland kraftverk.

Søknad om konsesjon 1947

I 1947 søkte Kristiansand elektrisitetsverk om videre utbygging av Iveland kraftanlegg.

Konsesjon ble gitt på dette grunnlag og alle bestemmelser rundt konsesjonen og manøvreringsreglementet ble bekreftet gjennom tiltaks- og ekspropriasjonsskjønn i 1967.

Oppsamlingsskjønnet oppsummerer alle betingelser og bekrefter vilkår og manøvreringsreglement fra søknaden i 1947, tildelt i 1948. Det bekreftes dermed at regulanten både har en rett og en plikt til å utbedre sundet. En rett for å oppnå ønskede produksjonsvilkår, og en plikt for å overholde HRV og unngå en forhøyet vannstand i Kilefjorden ved større vannføring etter utbygging.

Av revisjonsdokumentet går det fram at OB mener at reguleringene nedstrøms Byglandsfjord dam ikke inngår i revisjonen.

Kommentar

Utfordringene knyttet til «Soga» er et godt eksempel på at hele vannstrengen fra Hovden til Kristiansand bør være med i revisjonen. Manøvrering av Iveland kraftverk, påvirker strekningen fra Ose til Mosby, som vist over.

Gyvatn:

Gyvatn ligger i kommunene Evje og Hornnes, Åseral og Bygland. Reguleringshøgden i magasinet er 3 m, der HRV 564,5 og LRV 561,5.

Sommervannstand

Bygland og Evje og Hornnes har stilt krav om at sommervannstanden bør være innenfor 563,5-564,5.

I tidligere tider når det var nåledam ved utløpet, åpnet man dammen 3 uker om høsten og tre uker om våren. Dette ifg. Kai Larsen, mangeårig bruker av området. Etter utbygging av Uleberg kraftstasjon i 2006 har tapperegimet av Gyvatn blitt endret. Gyvatn og Sandvatn utgjør magasinet Gyvatn. Ferdsel med båt mellom vestre del, Gyvatn, og østre del, Sandvatn, stopper opp ved sundet Sloa ved lav vannstand. Sundet er relativt langt, slik at det er lite aktuelt å dra båt over når vannstanden er låg. Det er flere hytter i området og bruken av vannet er vesentlig større nå enn tidligere. Flere av hyttene bruker båt for å komme til og fra hytta og til fritidsfiske. Tapping av vann om sommeren gjør det vanskelig å sette ut og dra inn båt siden det er langgrunt mange plasser. Det går vei opp til vannet fra Austegard i Åseral. Denne veien er åpen mot betaling for allmenheten.

Av revisjonsdokumentet på s 107-108 går det fram at regulering mellom kote 563,5-564,5 om sommeren vil føre til et produksjonstap på 1,5 GWh/år og økt vanntap gjennom året. OB viser også til ulempe med manuell lukeregulering.

Kommentar

Vi mener tap av produksjon og ulemper for regulant i dette tilfelle er marginale. Ved økt sommervannstand vil en ha et naturlig landskapsbilde, det kan settes ut og dras inn båt på vannet og man kan ferdes med båt gjennom Sloa. Fordelene med sommervannstand mellom kote 563,5 - 564,5 i Gyvatn for allmenheten er etter vår vurdering rimelige, sett i forhold til ulempene for regulant, og at kravet derfor bør opprettholdes.

Tapping av magasinet om vinteren gjør at ferdsel på isen blir utrygg.

Transport til og fra hytter skjer med snøskuter om vinteren. Endra tapperegime har ført til at isen ikke er trygg nok til å ferdes med snøskuter eller på ski store deler av vinteren. Særlig ferdsel rundt Gyvatn og ved utløp er utfordrende. For at allmenheten i større grad skal kunne bruke Gyvatn om vinteren, har man stilt krav om at nedtapping av Gyvatn bør skje etter påske. Grunneiere har tidligere forespurt regulanten om å dekke kostnader knyttet til en bro noen hundre meter nedstrøms dammen ved utløpet.

Kommentar

Klimaet er endret. Vi har gjerne perioder med mildvær midtvinters. Vi får dermed sjelden så god is som før i tida. Tapping av magasin vinterstid medfører ytterligere svakere is, slik at isen ikke er trygg for ferdsel på ski eller med snøskuter. Gode alternative traseer rundt vatnet kan være utfordrende å få til. Kommunedirektøren oppfordrer OB til å ha dialog med grunneiere og hytteeiere om regulering av Gyvatn vinterstid og om en kan få til alternative ferdselsruter ved dårlig is. Evje og Hornnes kommune stiller seg bak kravet om bro nedstrøms dammen. Dette vil lette adkomsten på ski og snøscooter fra Evje og Hornnes, inn til områdene rundt Gyvatn.

Fiskevandring

Kommunene har stilt krav om at det legges til rette for naturlig vandring for ørret mellom Skjerka og Gyvatn.

Damvokter Tobias Gullsmøen har fortalt til Kai Larsen at vannstreng på vestsida av dammen er ei «fisketrapp». På denne tida var det ikke fisk i Gyvatn. Kai Larsen har meddelt dette videre til administrasjonen i Bygland og Evje og Hornnes.

Av revisjonsdokumentet s 114 går det fram at OB mener at det er en misforståelse at det eksisterte en fisketrapp på siden av dammen. Kommunene har ikke dokumentasjon ut over det vi har fått muntlig av folk kjent i området. Av eldre foto og flybilder går det frem at det er et vannsig på siden av dammen.

Kommentar

Kommunedirektøren mener at man må få mer kunnskap om fiskevandring i Skjerka, og vi er enige med OB i at dette bør ivaretas gjennom handlingsplan for fisk i samarbeid med Statsforvalteren

Storørret på 3,2 kg tatt på prøvefiske ved Storestraumen i Otra. Foto: Nils Børge. Kile

Evje, 28.02.2022

Kommunedirektøren

Vedlegg

- 1 2022-01-24 Høringsinnspill vertskommunene felles
- 2 Infoark_revisjon_konsesjonsvilkår
- 3 Revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringar i Otravassdraget
- 4 Høyring av revisjonsdokument for reguleringane i Otravassdraget

Andre dokumenter i saken: